

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

קובצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חט"ז יתרו שיחה ב'

הע' 8 ובשוה"ג

א. ראה לעיל בעיונים א, ולהעיר מעוד כמה מקומות שגורסים כנ"ל..... 1

הערה 11

ב. להעיר מתו"ת כאן..... 2

כללות השיחה

ג. ראה לעיל בהעיונים ב, ואם היות שגלוי וידוע לפני ה' מה יקרה, הרי משמע מלקו"ש ח"א תצוה א, "כי עדיין לא נגזר עליו שלא יכנס לא"י"..... 3

ד. וי"ל להמתיק ע"פ הביאור בלקו"ש ח"ד ע' 160 בהחילוק בין לוחה"ר ללוח"ש שהוא ע"ד החילוק בין משה ליתרו..... 5

ה. ע"ד המבואר בלקו"ש ח"ד נצבים א' בביאור מחלוקת הרמב"ם והרעב"ד אם העיקר בתורה הוא לברר העולם או לקשר עם הקב"ה והאמונה, ובזה יובן גם שיטתו במורה נבוכים..... 6

להערות או לתירץ שלח בדוא"ל: PLShaoros@gmail.com

ו. עפ"ז אפשר לתרץ קושיית הרא"ם "א"כ מה ענה משה" באומרו "כי יבא אלי העם לדרוש את האלוקים"..... 11

א.

הע' 8 ובשוה"ג

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון קלב (תשמ"ב)

ח. בלקו"ש חט"ז שיחה ב' לפ' יתרו (ס"ע 203) בשוה"ג להע' 8 כותב: בכמה דפוסים לפנינו (בפרש"י בהעלותך י, כט: יתר ע"ש שיתר פרשה אחת בתורה - המעתיק) איתא "יתר" .. אבל בדפוסים הראשונים ורוב כת"י רש"י.. הגירסא - "יתרו".

ולא הבנתי, דהרי בר"פ יתרו כותב רש"י "יתר על שם שיתר פרשה אחת בתורה ואזה תחזה, יתרו לכשנתגייר וקיים המצוות הוסיפו לו אות אחת על שמו", הרי שע"ש שיתר פרשה אחת בתורה - נק' "יתר" (בלא וא"ו), ויתרו נק' לכשנתגייר, וא"כ, בפרש"י בהעלותך, שהמדובר הוא בנוגע לזה שנתגייר - איך אפשר לגרוס שם "יתר" (בלי וא"ו).
הרב שלום דובער נאטיק
- יער צרפת -

ט. בענין הנ"ל: בין הגורסים כן בפרש"י בהעלותך - הם גם הרע"ב, הרא"ם ודברי דוד ר"פ יתרו (כמובא בשוה"ג שם), - ובכ"א מהנ"ל מתורצת קושייתו. וכנראה שספרים הנ"ל אינם תחת ידו.

קובץ קרית מלך רב גליון פג

¹ ובלקו"ש חט"ז שיחה ב' לפרשת יתרו בהע' 8: "ואולי יש לתווכך, שמקודם נקרא יתר (ע"ש העתיד (שעתיד לייתר פרשה אחת בתורה)) ולאחרי עצתו בפועל כו' הוסיפו לו אות וא"ו..." (וזהו הטעם שבס' שמות בתחילת פרשת יתרו דהיינו מיד קודם עצתו בפועל אומר רש"י דהטעם ליתר- הוא ע"ש "שיתר..." , ויתרו זה טעם אחר (לכשנתגייר...), אבל בספר דברים דהיינו לאחר עצתו קוראים לו בשם יתרו ע"ש שיתר...).

ולכאור' יש להקשות 1. איך זה התי' (דהוספת האות וא"ו - לאחר עצתו בפועל) מתאים אם מה שכתב רש"י (בפרשת יתרו - דהוספת אות וא"ו הי' הרכה זמן קודם לכן, ד) "לכשנתגייר וקיים המצוות הוסיפו לו אות א' על שמו"?

ואת"ל דהוספת אות וא"ו הי' רק לאחר עצתו בפועל, א"כ: 2. (ניחא השם "יתר" מובן איך קוראים זה ליתרו אפי' קודם בחומש (ד, יח) כמו שכותב הרבי ע"ש העתיד - אבל) אינו מובן בהשם "יתרו", איך קוראים לו בשם זה אפי' קודם בחומש (ג, א) אם זה ש"הוסיפו לו אות וא"ו הי' רק לאחר עצתו בפועל?

.ב.

הערה 11

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון רצז (תשמ"ג)

א. בלקו"ש חט"ז שיחה ב' לפ' יתרו ס"א (ע' 204) מסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א שמלשון מארז"ל שיתר פרשה אחת בתורה נראה שלא רק שנחגלה ענין זה ע"י יתרו, אלא שע"י יתרו נתוסף ענין זה בתורה, והיינו שקודם להוספה זו לא הי' מצד תורת אמת סדר הנהגה של "ואתה תחזה", אלא משה בעצמו הי' צריך לשפוט את העם בכל דבר. עיי"ש.

ובהערה 11: "להעיר מהפס"ד: לעולם יהי דין אלף מנה ודין פרוטה אחת שווין בעיניך לכל דבר".

ויש להעיר בדוגמא לזה מפיו תורה תמימה עה"פ (יתרו יח, כב): "וע"ד הפשט יש לפרש מה ששינתה התורה מלשון שאמר יתרו הדבר הגדול וכתבה הדבר הקשה, משום דע"פ הנהוג בערכאות של אומות שמש-גיחין רק על כמות הדין, דכל אחד מהערכאות כל אחד לפי ערך גדולתו יש לו רשות לדון רק עד סכום ידוע וכסף קצוב, ואינם מקפידים אם דין הסך המועט הוא קשה מאד לברר או אם דין הסך המרובה הוא קל ונוח לברר, אבל בדיני ישראל אין משגיחין על ערך סכום הדין, משום דדין פרוטה כדין מאה מנה, ויש דין קטן בכמותו וקשה באיכותו, ולכן אמר יתרו ע"פ הנהוג בערכאות - הדבר הגדול - בכמות, והתורה אמרה הדבר הקשה - באיכות".

* * *

ב. בלקו"ש הנ"ל ס"ג מסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א שהטעם מדוע משה בעצמו לא חשש ל"נבול תבול" וכו' אינו מפני שטעה ח"ו במצבם של ישראל, אלא שבשעה שמשה מסתכל עליהם (בשעה שהם ביחד עם משה) הרי הם באמת במעמד ומצב שיכולים לקבל תורה מפי הגבורה, כי משה מקרבם למדריגתו. ע"כ

ויש להעיר מדרך מצותיך מצות מינוי מלך בתחלתו (ע' קח) וז"ל: "הנה צריך להבין מה שקצף שמואל על בנ"י כששאלו ממנו חנה לנו מלך... הלא

זו היא מצותיו ית' כמארז"ל ג' מצות נצטוו בנ"י בכניסתם לארץ ואחת מהם למנות להם מלך".

ומבאר שם עפ"י חסידות שיש נשמות שצריכות למלך, אבל נשמות הגבוהות אינן צריכות לזה, "ולכן לא רצה שמואל להמליך עליהם מלך כי רצה שיהיו כולם במדריגה זו ואז לא יצטרכו למלך ב"ו".

ג.

קובץ הערות התמימים ואנ"ש ראשון לציון גליון ו (תשמ"ט)

בלקו"ש חט"ז פ' יתרו (שיחה ב) אות ב' הקשה כ"ק אד"ש ע"ז שמשה רבינו הצטער ע"ז שבנ"י בקשו ממנו שידבר אתם וכלשון הפסוק "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלוקים פן נמות" ומקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א דלכאורה איך יתכן שמשה רבינו רעיא מהימנא טעה בשיעור בנ"י ששער שיכולים לשמוע מפי הגבורה, ובאמת בנ"י טענו שרוצים לשמוע מפי משה ולא מפי הגבורה ע"י נס, ואיך יתכן שבתחלה משה רבינו חשב שראויים לשמוע מפי הגבורה? ותירץ ע"ז שלא הפי' שמשה רבינו טעה ח"ו בשעור בנ"י אלא שמשה רבינו הסתכל על בנ"י כפי שמגביהם לדרגתו (של משה) וכשם שמשה יכול לשמוע מפי הגבורה, עי"כ בנ"י יוכלו לשמוע מפי הגבורה, וישראל טענו שזה שנוכל לשמוע מפי הגבורה זה יהיה רק בגלל שמשה מגביהם, אבל לא מצד היכולת דבנ"י מצד עצמם, כי ע"י שלומדים עם היכולת שלהם, נקלט יותר בפנימיות. עכלה"ק.

וצריך להבין דלכאורה איך יתכן שמשה רבינו לא ידע שצריך ע"פ כלי ההשגה שלהם שע"כ נקלט אצלם יותר בפנימיות?
אלא צ"ל שמשה רבינו חשב שיותר טוב ע"פ איך שיגביהם אליו וזה שיהיו בדרגא נעלית אף שזה ממנו ולא מצד עצמם, אבל זה יותר טוב מהדרגא שלהם עצמם.

אך לכאורה קשה דהרי בשיחת ש"פ יתרו ש. ז. (מוגה) הערה 54 אומר אד"ש וצ"ל: "ומה שמשה היה מצטער על בקשת בנ"י: י"ל מפני שלא היה להם הכלים לשמוע ולקבל דבר ה' עצמו וישארו בחיים בדרך הטבע כמשה עכ"ל ומכאן רואים שכאלו משה רבינו חשב שבנ"י יש להם כלים ע"פ הטבע לקבל דברי ה' "

מפי הגבורה כמוהו, ולא כפי האמור לעיל שמשה רבינו רצה שבנ"י יהיו בדרגא נעלית יותר, וזה היה עדיף למשה רבינו מאשר שמיעה ממנו ע"פ היכולת שלהם ויקלט אצלם בפנימיות יותר.

וא"כ קשה לכאורה מההערה הנ"ל על השיחה כנ"ל שבשיחה רואים כפי שהסברנו שידע אלא עדיף מדרגא נעלית, ובהערה רואים שלא ידע כנ"ל? וגם שע"פ ההערה הנ"ל הדרא קושיא לדוכתא שאד"ש שאל איך יתכן שמשה רבינו טעה מהקצה אל הקצה? ותי' שידע ולא טעה, ואלו ע"פ ההערה משמע שכאלו משה רבינו טעה ח"ו שדימה שהם יכולים עפ"י טבעם לקבל מפי הגבורה ובסוף לא?

וי"ל הביאור בזה ע"פ דיוק הלשון בהערה הנ"ל שהרבי כותב בהערה: ומה שמשה היה מצטער כו' מפני שלא היה להם הכלים, ולא מפני שחשב שיש להם כלים כערכו כו'. אלא שמלכתחילה משה רבינו ידע שלבנ"י אין כלים לשמוע ולקבל דבר ה' בעצמו ע"פ טבעם, וזה שהצטער, הרי ע"פ הידוע שהקב"ה יודע את כל הענינים שיהיו, ועל האדם הוא יודע אם בסופו של דבר יעבור עבירה או לא, אבל אעפ"כ זה לא מונע מצד האדם לקיים מצוות כיון שמה שלמעלה זה לא מענינו. ולאדם יש את הבחירה, וידוע גם שלפני שהאדם נולד קובעים אם יהיה עשיר או עני כו', וצדיק ורשע לא קובעים, אלא שידוע כמו שהכל הקב"ה יודע, וכמארז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, וי"ל שעד"ז היה ג"כ אצל משה רבינו שמשה ידע מלכתחילה מדרגת בני"י ואעפ"כ זה לא עכב בעדם שיוכל לפעול שיבין בדרגא שע"פ טבעם יוכלו לקבל מפי הגבורה, ועפ"ז מובן זה ששאלנו שמשה רבינו טעה ח"ו. כיון שבאמת ידע מדרגתם ולא טעה ח"ו. וזה שהצטער כיון שרצה שבנ"י יגיעו למעמד ומצב של שמיעה מהקב"ה בעצמו.

ומה שהקשינו בתחלה שזה סותר, שמה שאמרנו שמשה רבינו רצה להגביה בני"י לדרגתו של שמיעה מפי הגבורה, שרצה להגביה בני"י ואח"כ יהיו כמוהו ע"פ טבעם.

ולא קשה מההערה שרואים שרצה שע"פ הטבע יהיו כמוהו, אבל בני"י רצו שמצד עצמם יגיעו לידי כך, ומכיון שלא הגיעו, עדיף שישמעו מפי משה, כי כך יקלט בפנימיות, ומשה ידע זאת, רק חשב שהדרגא הנעלית שישמעו מפי הגבורה שעיי"כ כך יהיה טבעם עדיף יותר מאשר ישמעו ממנו ויקלט בפנימיות, ומובן זה שהצטער (אעפ"י שידע קודם), ובפרט ע"פ המבואר בשיחה הנ"ל (לקו"ש חט"ז) שבעיקר מודגש אצל משה החלישות ורפיון, ועפ"ז מובן יותר כיון שמשה רבינו ידע, וזה שלא יכלו לקבל מהקב"ה עצמו פעל בו חלישות.

ויש להביא ראיה לכל הנ"ל ע"פ המבואר בלקו"ש חכ"א (תצוה א) שמשנה רבינו וישראל הם דבר אחד, ועד שמשנה הוא ישראל, וישראל הם משה, והקשר והאחדות של משה עם בני"י היא כזו עמוקה עוד יותר מהקשר שלו עם התורה (שהקשר שלו עם התורה הוא קשר חזק עד שנקראת על שמו) ולכן עפ"ז אפשר לבאר גם כאן שמצד שמשנה ובני"י מאוחדים בתכלית האחד, לכן מצד זה, משה רבינו רצה שבני"י יהיו לגמרי כמוהו שישמעו תורה מפי הגבורה, ושיגביהם לדרגתו, זה יהיה כאלו וזה דרגתם, מצד הקשר שלו אתם, אבל בני"י רצו לקבל תורה אך ורק ע"פ דרגתם (אע"פ שמשנה ובני"י הם דבר אחד, אבל בכ"ז בפועל הרי משה רבינו בדרגא יותר נעלית מהם) כי עי"כ יקלט אצלם בפנימיות יותר.

.ד

קובץ נר למאה לונדון - ח

בלקו"ש חט"ז פרשת יתרו ש"ב מבאר כ"ק אדמו"ר למה לא חשב משה לעשות שרי אלפים ושרי מאות והיה צריכים לשמוע העצה מיתרן?

ומבאר שם כיון שבשעה שמשנה מסתכל על בני"י מעלה אותם לדרגתו משא"כ בני"י רצו שהם יבינו את התורה כפי השגתם ולכן העצה הגיע מיתרו – שמשנה רצה שהוא ילמד את בני"י כפי שקבל אותו מהקב"ה - אבל יתרו ראה שבני"י רצו להבין את התורה בדרגתם הם לכן ביקש ממשנה שיעשה שרי אלפים וכו'.

ואפשר להמתיק כל זה ע"פ לקו"ש חי"ד ע' 160 שמבאר מה החילוק בין לוחה"ר ללוח"ש, בלוחות הראשונות הם כנגד צדיקים דבעת נתינתם היו בדרגת צדיקים ולכן אין צריך יגיעה בתורה, משא"כ לוחות שניות היו בדרגת בעלי תשובה ונתחדש בה ענין היגיעה בתורה, "לאפשה לה".

ועפ"ז אפשר לבאר החילוקי דיעות דמשה רבינו ובני"י, שמשנה רבינו היה בדרגת צדיק ולכן רצה שבני"י יקבלו התורה בלי יגיעה כפי שהם בדרגתו, משא"כ בני"י היו בבחינת בעלי תשובה וידעו שעכשיו התחיל העבודה דיגיעה בתורה, ולכן יתרו ביקש שיעשה שרי אלפים ושרי מאות.

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון תתקיא

כתב הרמב"ם הלכות שבת פ"ח ה"ח בנוגע למלאכת דש ותולדתו מפרק, ונכלל בו חובל שמוציא דם, "אבל אם נתכון להזיק בלבד פטור מפני שהוא מקלקל . . במה דברים אמורים בחובל בבהמה חיה ועוף וכיוצא בהם, אבל החובל בחבירו אעפ"י שנתכוון להזיק חייב, מפני נחת רוחו שהרי נתקררה דעתו ושככה חמתו והרי הוא כמתקן. ואעפ"י שאינו צריך להם שהוציא ממנו חייב "דהרמב"ם לשיטתו בפ"א ה"ז דמשאצל"ג חיבין עליה. והשיג ע"ז הראב"ד: "כמה נפלאים דבריו ומתמיהין אסופותיו שהרי אפי' קריעת בגדיו אם לא להטיל אימה על אנשי ביתו קראוהו עובד ע"ז (דכל הכועס כעובד עבודה זרה), וכ"ש חובל בחבירו לנקימה". עכ"ל.

ועפ"י המבואר בלקו"ש חל"ד נצבים ב' דלהרמב"ם העיקר לברר העולם וכו' ולהראב"ד העיקר הוא הקשר עם הקב"ה והאמונה וכו', מובנת פלוגתתם:

דלהרמב"ם צריך להתחשב עם מצב העולם וכיון דבמצבו עכשיו מתקן כעסו קוראת לזה תורת אמת מתקן כי פעל בעולם תיקון לכעסו ששככה.

והראב"ד צועק כי כרוכיא הלזה מתקן יקרא? הלזה מלאכת מחשבת יקרא? הלא הוא עובד ע"ז ואין לך מקלקל גדול מזה! והרי"ז מתאים עם המבואר בלקו"ש חט"ז יתרו ב' בפלוגתת משה ויתרו דמשה רצה שכל הדיני תורה יבואו דוקא אצלו להעלות כל בני ישראל לדרגתו, ויתרו אמר שצריך לרדת לדרגת בני ישראל לראות איך שבנ"א שכועס על כמה לירות טפשיות, ואז להגיד לו שרצון ה' שיותר וכו' ולא להגביה אותו לדרגת משה שלא איכפת לו מעניני עוה"ז.

(1) כן פסק הרמב"ם בהלכות שבת פ"י ה"י בנוגע למלאכת קורע: "הקורע בחמתו". וכן פסק הרמב"ם בפ"ב ה"א בנוגע למלאכת מבעיר: "המבעיר גדישו של חבירו או השורף דירתו חייב, אעפ"י שהוא משחית, מפני שכוונתו להנקם משונאו, והרי נתקררה דעתו ושככה חמתו". והשיג שם הראב"ד וכתב: "כל זה הבל ורעות רוח". וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהלכות חובל ומזיק ה"ח בונגע להחובל בחבירו בשבת שפטור מן התשלומין, הואיל וחייב מיתה, מפני שבשעה שחבל מתקן הואיל ועשה נחת רוח ליצרו הרע בעת שחבל בחבירו. וכו' הוא בפ"י המשניות שלו בבא קמא פרק החובל.

וכותב שם הרבי בס"ט: "עפ"ז קומט לכאורה אויס אז דער סדר פון ואתה תחזה איז בלויז אן ענין של ירידה ח"ו . . בפנימיות הענינים אבער איז אדרבה דוקא דורך דעם וואס מ'באווארענט און מ'הויבט אויף א איד וואס געפינט זיך למטה מטה ביותר, נעמט מען דעם גבוה גבוה ביותר און דורך דעם פירט זיך אויס די כוונה עליונה פון נתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, יעו"ש בהשיחה בארוכה.

והרי"ז מתאים ג"כ עם שי' הרמב"ם בטעם הקרבנות, דכתב במורה נבוכים שלו שזה לעזור להיהודים להפסיק להקריב קרבנות לעבודה זרה כי היו רגילין בזה (מורה נבוכים ג, מו), והקשו על הרמב"ם, ובראשם הרמב"ן בפי' על התורה ויקרא א, ט, "יעשה שולחן ה' מגואל שאינו רק להוציא מלבן של רשעים וטפשי העולם והכתוב אומר כי הם לחם אשה לריח ניחוח".

וביאר בזה בתורה שלמה במילואים לפ' ויקרא: "ויש להמתיק מעט את דברי הרמב"ם ולפרט שכוונתו לתת טעם לקרבנות עולת נדבה, הנקריבם ללא אהבה וללא דבקות, בבחינת מצות אנשים מלומדה. וע"ז כתב הרמב"ם שהמקריב עולת נדבה והוא שקוע בחטא והבל העולם הזה, גם בכך יש תועלת מסוימת להרחקה מעבודה זרה ושלא לנהוג כדרכי האומות אלא להקריב קרבנותיו לגבוה. עיי"ש באריכות.

היינו שצריכים להתחשב עם יהודי זה שנמצא רק בהתחלת העבודה וכל ענין הקרבנות זה לעזור להתרחק מעבודה זרה, אבל גם לדעת הרמב"ם אין זה ח"ו טעם העקרי והבלעדי של קרבנות דהרי גם לעתיד לבא יקריבו קרבנות.

ידוע השקו"ט במפרשים ממי שמעו בני ישראל את עשרת הדברות: א. שיטת הרמב"ם בספרו מורה נבוכים ח"ב פל"ג, שבני ישראל שמעו מפיו הגבורה רק את שתי הדברות הראשונות, וגם אותם לא שמעו בצורה מובנת, אלא שמעו קול בלא חיתוך אותיות ומילים, ומשה רבינו פירש להם את הדברים ורק אז הבינו. וזהו כוונת הכתוב בתהילים "אחת דיבר אלוקים שתיים זו שמעתי" כלומר אחת דיבר אלוקים היינו אנכי ולא יהי' לך שנאמרו בדבור אחד בלא חיתוך אותיות ומילים. "שתיים זו שמעתי" אחרי שמשה פירש אותן בהבנה גמורה (שמעתי כמו הבנתי).

ב. הרמב"ן בפירושו עה"ת (שמות כ, ז) מביא קושיית האבן עזרא על דברי חז"ל - שרק שתי דברות הראשונות שמעו ישראל מפיו הגבורה - מכתובים מפורשים בהם נאמר שהקב"ה בכבודו ובעצמו אמר את כל עשרת הדברות לישראל, וכמו שנאמר (דברים ה, יט) "את

14 אג"ק חט"ז עמ' 271, נדפס גם בלקו"ש חכ"ד עמ' 591, נכתב למי שהו"ל "סידור צלותא דאברהם".

1) עיי' שו"ת מהר"ם אלשקר סי' קיז, שלכאו' דברי הרמב"ם במורה נבוכים שלו סותר מ"ש בספר היד (יסודי התורה פ"ח ה"ג) בנוגע למעמד הר סיני "אלא בעיניו ראינוה ובאזנינו שמענוה כמו ששמע הוא" די"ל בזה דאין הפירוש שהבינו עשרת הדברות כמו משה אלא שהיו בטוחין שה' מדבר להם, כמו שמשה הי' בטוח בזה בוודאות גמורה וראה ג"כ בספר תרי"ג מצוות השלם בחלק עשרת הדברות האריך לבאר בהמבואר כל השיטות שהוזכרו בפנים.

הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם". ומתוך הרמב"ן שודאי את כל עשרת הדברות שמעו כל ישראל מפי הקב"ה, וכפשוטם של כתובים, אלא שאת שתי הדברות הראשונות הבינו ישראל כמו שצריך, ולא הוצרכו לפירושו של משה, ואילו את שמונה הדברות האחרות שמעו ישראל כקול דיבור בלבד ולא הבינו את הדברים עד שבא משה ופירש להם.

ג. רש"י ועוד פירשו שתחילה אמר הקב"ה את כל הדברות בדיבור אחד באופן שישראל לא הבינו מה שמעו ואח"כ חזר הקב"ה ופירש כל דבור ודבור בפני עצמו, באופן שאת שתי הראשונות שמעו ישראל והבינו, ואת השאר השמיע להן משה, אחרי ששמען מפי הקב"ה.

ד. אולם העבודת הקדש (ר"מ גבאי) סובר, שאת כל עשרת הדברות ללא יוצא מן הכלל שמעו בני ישראל מפי הקב"ה בכבודו ובעצמו, בקול ברור המחולק לאותיות ומילים והבינו את הדברים כפי שהבינם משה, ולדבריו לא היה כל חילוק באופן אמירת ושמיעת הדברות בין שתי הדברות הראשונות לכל האחרות, וכמשמעות הפשוטה העולה מן הכתובים, שכל הדברות נאמרו על ידי הקב"ה אל כל הקהל. וכבר האריכו בזה הפרשים ואכ"מ.

ואפשר לבאר דעת הרמב"ם עפ"י מה שנתבאר בלקו"ש חט"ז שיחה ב' לפר' יתרו עמ' 205, בנוגע לטענת בני ישראל ד"אם יוספים אנחנו לשמוע קול ה"א עוד ומתנו", וביקשו ממשה "ואת[ה] תדבר אלינו", וז"ל שם: "אידען האבן אבער געטענה'ט, דאס וואס זיי קענען לערנען תורה מפי הגבורה איז עס דאך דערפאר וואס משה הויבט זיי אויף צו אזא דרגא, און דעריבער איז זייער מבוקש, זיי ווילען נעמען תורה מיט זייערע כלי השגה, מיט די אייגענע כחות אין דעם מעמד ומצב ווי זיי זיינען מצד עצם, און אויף דעם האט זיי דער אויבערשטער געזאגט "היטיבו את אשר דברו" ווייל אין דעם אופן וועט די תורה ביי זיי נתקבל און נקלט ווערן אין זייער פנימיות".

ועפ"י המבואר בלקו"ש חל"ד שיחה ב' לפר' נצבים דלהרמב"ם העיקר הוא לברר שכל העולם וכו', מובן למה לומד במורה נבוכים דבני ישראל לא הבינו מה' בעצמו שום דבר מעשרת הדברות - והבינו הכל בעצמם בשמעם ממה, כיון דלשיטתו הי' נעלה יותר אם לוקחים התורה בכלי השגה שלהם וגורם שיקלט אצלם התורה בפנימיותם וכו'. אבל הרמב"ן - דסובר בריבוי מקומות כמו הראב"ד, וכן המקובל הר"מ גבאי דסובר כמבואר בלקו"ש הנ"ל דהעיקר הוא האמונה

והקשר עם הקב"ה, סוברין שבני ישראל שמעו והבינו כמה שיותר במעמד הר סיני ישר מהקב"ה בעצמו והיינו ג"כ ע"ד מה שנתבאר בלקו"ש הנ"ל.

ועד"ז מצינו בנוגע להשגת משה רבינו ע"ה, דהרמב"ם כתב בהל' יסוה"ת פ"א ה"י: "מהו זה שביקש משה רבינו להשיג כשאמר הראני נא את כבודך, ביקש לידע אמיתת המצאו של הקב"ה עד שיהיה ידוע בלבו כמו ידיעת אחד מן האנשים...". והשיג ע"ז הראב"ד: "אין דעתי מיושבת ע"ז, שהרי ראה בסיני בארבעים יום של לוחות מה שלא ראה נביא מעולם עד שקנאו המלאכים בו ומה הוצרך עוד". ומבאר בזה הרבי דלדעת הראב"ד השלימות הכי גדולה בהשגת משה היא מה שהשיג בעת מ"ת - ראה בסיני מה שבא מלמעלה (היינו ע"ד שי' הרמב"ן ועוד, שבני ישראל הבינו ישר את עשרת הדברות מהקב"ה מלמעלה). אבל לדעת הרמב"ם, עיקר שלימות הידיעה הוא מה שמבין ומשיג בשכלו. ולכן לא הסתפק משה במה שראה בסיני אלא ביקש לידע ולהשיג (היינו ע"ד שיטתו דבני ישראל רצו להבין כל עשרת הדברות דוקא בכלי שכלם ולא מלמעלה).

בפ' יתרו (יח, יג-טו) כתיב: "ויהי ממחרת וישב משה לשפט את העם ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב. וירא חתן משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה הדבר הזה אשר אתה עושה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב. ויאמר משה לחתנו כי יבא אלי העם לדרש אלקים".

וברש"י ד"ה וישב משה וגו' ויעמוד העם כתב וז"ל: "יושב כמלך וכולם עומדים, והוקשה הדבר ליתרו שהי' מזלזל בכבודן של ישראל והוכיחו על כך שנא' מדוע אתה יושב לבדך וכולם נצבים", עכ"ל.

ולכאו' צריך להבין דאם שאלת יתרו היתה "שהי' מזלזל בכבודן של ישראל", הרי בתיבות "כי יבא אלי העם לדרוש אלקים" לא נמצא לכאו' מענה ע"ז, ומה התירוץ על טענתו וכן הקשה הרא"ם כדלקמן.

והנה בראב"ע על אתר כתב: "וירא את כל אשר הוא עושה לעם - שהוא מעמידם מערב עד בקר. ורבינו שלמה [רש"י] אמר, בעבור שמשה יושב לבדו, וישראל נצבים, ואין זה דרך מוסר. ואין ספק כי מעלת משה גדולה לומר ככה, כי הנה אהרן שהיה גדול לכל ישראל, והיה גדול בשנים ממשה, הוא אומר לו בי אדוני (במדבר יב, יא). ומשה עשה הדרך הנכונה,

כי השופט יושב ובעלי הריב עומדים, וכן כתוב: ועמדו שני האנשים אשר להם הריב (דברים יט, יז). ולא אמר לו מדוע, רק בעבור שהוא יושב למשפט לבדו, ואין לו שופטים אחרים שיעזרוהו". היינו שהוא מפרש שטענת יתרו לא היתה מדוע הוא מזלזל בכבודן של ישראל, אלא מדוע הוא יושב לבדו בלי עוזרים, וע"ז תירץ לו כלשון הראב"ע: "ויאמר - השיב משה אני עושה שני דברים. האחד, כי יבא אלי העם לדרוש אלקים, והטעם לדרוש תורתו. והדבר השני, כי יהיה להם דבר בא אלי", או כלשון הרשב"ם: "כלומר אני לבדי צריך לשאול אל אלקים כי אם אני לבדי", וא"כ לפי הראב"ע מובן מה התירוץ על טענתו אבל לפי רש"י עדיין צ"ב, דמה בכך אם רק משה צריך לשאול אל אלקים, הרי כולם עומדים והוא יושב וא"כ לכאור' זה זלזול בכבודן של ישראל.

והנה על קושיית הראב"ע על רש"י דאין זלזול בכבודן של ישראל בזה שכולם עומדים והוא יושב דכן הוא הדרך הנכונה, כתב הרא"ם: "ואין לומר שיתרו לא אמר זה רק בעבור שאר כל העם שהיו עומדים לפניו שלא בעת הדין, דא"כ מה היתה תשובתו כי יבא אלי העם לדרוש אלקים והלא הם לא היו עומדים ביום הדין", וכדי לתרץ הקושיא על רש"י כתב ה'שפתי חכמים', דיתרו חשב שאין כולם עומדים לדין, אלא לתפארת כמנהג השרים, ולכן טען יתרו מדוע אתה מטריח העם, שעומדים לקבל עצה לצורך ציבור, ומשה ענה לו שעומדים לדין, ובעלי דין צריכים לעמוד.

אבל פי' זה של השפתי חכמים צ"ב דלכאור' לא הזכיר רש"י כלל שטענת יתרו היתה רק על אלו שאינם מתדיינים, ושהתי' על זה הוא שכולם מתדיינים.

אמנם נראה לפרש פרש"י זה כפשוטו, שטענת יתרו היתה על זה שכל העם עומדים, גם אלו שמתדיינים, ותירוצו של משה הוא אם על אלו שאינם מתדיינים, ומה שהקשה 'המזרחי' דא"כ מה ענה לו משה, אולי אפשר לתרץ ע"פ ביאור כ"ק אדמו"ר בלקו"ש חט"ז שיחה ב לפ' יתרו וז"ל (עמ' 206): "וויבאלד אז ער [הכוונה למשה] איז דער "אנכי עומד בין ה' וביניכם גו' להגיד לכם את דבר ה'", ובפרט אז ס'איז שכינה מדברת מתוך גרונו של משה - קומט אויס, אז ווען אידן הער'ן תורה מפי משה איז עס אזוי ווי זיי הער'ן דאס מפי הגבורה", [וואס דאס איז דער דיוק הלשון אין דעם ענטפער פון משה אויף דער טענה פון יתרו (פארוואס ער אליין איז שופט דעם עם) - "כי יבא אלי העם לדרוש אלקים", ווי רש"י טייטשט עס אפ "לשאל תלמוד מפי הגבורה", ד.ה. אז דאס וואס זיי לערנען פון משה'ן איז עס ווי "תלמוד מפי הגבורה"]". עכ"ל.

ואולי יש לומר שכמו שהתירוץ על שאלת יתרו בפשטות מדוע משה רבינו עצמו שופט העם, הוא שהלימוד דמשה זה תלמוד מפי הגבורה, כמו"כ יש לומר שזהו גם התירוץ על טענת יתרו דמה שכולן עומדים והוא יושב זה זלזול בכבודן של ישראל, שע"ז ענה משה רבינו, שזה לא שמשה יושב מצד כבודו שלו אלא "כי אלי העם לדרוש אלקים", ופירש"י "לשאל תלמוד מפני הגבורה" וכהסברת כ"ק אדמו"ר שעצם הלימוד ממשה, הוא כתלמיד מפי הגבורה, וא"כ מכיון שזהו ממש דברי השכינה, אזי כולם, גם אלו שלא עמדו לדין היו צריכים לעמוד.